

Vulnerabilitatea Republicii Moldova la schimbările climatice și activitățile de adaptare planificate în contextul SASC pînă în anul 2020 și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acestora .

A. Druță

Viziunea de adaptare pe termen mediu, scopuri și obiective

Viziunea țării în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice are la bază *Strategia de adaptare la schimbările climatice din Republica Moldova* (Hotărârea Guvernului 1009 din 10.12.2014) și reprezintă o viziune integrativă asupra oportunităților de dezvoltare bazându-se pe un mecanism de adaptare la impacturile actuale și potențiale ale schimbărilor climatice, integrat și implementat în sectoarele economiei naționale.

Ca scop are asigurarea dezvoltării social-economice a Republicii Moldova reziliente la efectele SC, astfel reducând vulnerabilitatea la impactul schimbărilor climatice.

Obiectivul general al Strategiei de ASC este orientat spre creșterea capacităților Republicii Moldova de a se adapta și de a răspunde la efectele reale sau potențiale ale schimbărilor climatice.

Acțiuni curente și planificate de adaptare

Obiectivul specific 1: *Crearea unui cadru instituțional în domeniul schimbărilor climatice, care ar asigura implementarea eficientă a măsurilor de adaptare la nivel național, de sector și local.*

- A stabili **un aranjament instituțional** care va contribui la dezvoltarea unui cadru de gestionare a riscurilor climatice, va pleda pentru și va asigura implementarea ASC în toate sectoarele și la toate nivelurile de implementare.
- **Întărirea capacităților tehnice** profesioniste pentru punerea în aplicare a măsurilor de ASC.
- În stadiul inițial de dezvoltare a capacităților acest lucru se reflectă în **formarea și sensibilizarea în creștere a factorilor de decizie** și a personalului tehnic pentru a dezvolta capacitatea funcțională.

Planificarea adaptării la schimbările climatice

În contextul Moldovei integrarea ASC se bazează pe planificarea sectorială, prin promovarea treptată a adaptării în prioritățile de dezvoltare din sectoarele economiei printr-un proces continuu și iterativ.

Planul de acțiuni pentru implementarea SASC pînă în anul 2020 care trebuie să includă componentele unui PNA.

Planuri de Adaptare de Sector (PAS/SAP-uri) la fiecare 4 ani (în conformitate cu ciclurile de planificare regulate) sau cu integrarea opțiunilor de adaptare în Planurile Sectoriale existente. PSA-urile sau abordarea integrativă, va identifica un set de acțiuni prioritare de adaptare care urmează a fi puse în aplicare pe bază permanentă. Acțiunile vor identificate și implementate funcție de impactul pe care-l pot avea schimbările climatice.

În perioada post-2020 planificarea la nivel național **se va realiza prin Planuri Naționale de Adaptare /NAP** care vor include activități comune pentru toate sectoarele, se vor evalua rezultatele PSA-rilor și se vor integra în PNA-ul național. Aceste activități vor fi parte a mediului de abilitare al adaptării la nivel sectoral.

Fortificarea dezvoltării capacităților

Dezvoltarea capacităților instituțiilor guvernamentale pentru gestionarea și incorporarea ASC în politicile de dezvoltare sectorială, precum și în practicile durabile ce urmează a fi implementate la nivel național și local este prioritară pentru ASC.

Analiza capacităților sectoarelor cheie: *transport, energie, resurse de apă, silvicultură, sănătate, agricultură, dezvoltare regională* în vederea identificării necesităților de integrare a acțiunilor de adaptare la nivel de sector este necesar de a efectua în mod iterativ.

Elaborarea **Planului de Dezvoltare a Capacităților** de ASC pe principii sectoriale și intersectoriale.

În scopul fortificării capacităților instituționale la nivel de sector **instrumente tehnice** de orientare, metodologii detaliate pe sectoare, ghiduri, principii directe, studii de caz cu privire la lecții înșușite și bune practici vor fi elaborate în formate convenabile în utilizare.

Instruirea planificatorilor sectoriali de nivel înalt, tehnic și local în utilizarea de instrumente în vederea planificării pe termen mediu și lung a ASC, ajustate la necesitățile de nivel local și național, precum și la problemele specifice de nivel sectorial, în gestionarea riscurilor climatice și a dezastrelor naturale, precum și a în utilizarea abordării de ecosistem.

Dezvoltarea unei **platforme de resurse și o rețea de experți** în SC, care ar putea oferi servicii de consultanță autorităților publice de toate nivelurile.

Mecanismul de coordonare a procesului de adaptare

Mecanismul de coordonare- parte a cadrului decizional

Planificarea adaptării - formalizată printr-un mandat legal, instituționalizată printr-un mecanism de coordonare multi-sectorial, condus de către o entitate de guvernare centrală și implementată iterativ printr-o serie de planuri naționale de adaptare și planuri de acțiuni sectoriale.

Mecanismul de coordonare este prevăzut ca un grup interministerial cu reprezentanță a tuturor sectoarelor, precum și a ONG-rilor, grupurilor de interes. Se vor explora structuri deja existente, care au experiență de la ultimele inițiative de coordonare (Comisia Națională pentru punerea în aplicare a mecanismelor și prevederilor CONUSC și a Protocolului de la Kyoto).

Entitatea respectivă trebuie să aibă suficientă autoritate pentru a echilibra cooperarea, bine inițiată și integrată în procesele de planificare la nivel de sector și țară, pentru a se asigura că adaptarea nu rămâne cu statut ad-hoc.

Mandatul este de a coordona planificarea adaptării între toate entitățile guvernamentale, a asigura convergență în acțiuni, a monitoriza progresul în adaptare, facilita implementarea activităților de abilitare pentru dezvoltarea capacităților și supraveghea distribuirea de resurse pentru adaptare. Acest mandat corespunde obiectivului 2 al SASC.

Mandatul legal va fi în conformitate cu legislația Republicii Moldova și va fi oficializat printr-o decizie/lege guvernamentală.

Mecanismul de coordonare va fi susținut de grupuri de lucru tehnice la nivel de sector care vor fi abilitate de a discuta în mod regulat problemele concrete de ASC.

Leadership în procesul de adaptare la schimbările climatice

Generarea interesului, paternității și a leadershipului sunt componente importante în ansamblul procesului de ASC. Ele vor contribui la dezvoltarea mediului pentru a progresa în implementarea măsurilor necesare pentru a aborda impactul schimbărilor climatice. Dezvoltarea capacităților la fel va depinde de manifestarea interesului, cunoștințelor căpătate, aranjamentul instituțional.

Stabilirea unei **coordonări eficiente** din partea entității cu abilități de leadership bine exprimate, precum și dezvoltarea unui nivel bun de conștientizare și înțelegere a problemelor legate de schimbările climatice trebuie privită ca o piesă cheie în procesul de coordonare a ASC.

Succesul implementării ASC va fi determinat în mare măsură de **consolidarea acțiunilor colective, integrate și coordonate, consolidării sistemelor, rețelelor și a capacităților actorilor și părților interesate să desfășoare activități legate de climă, gestionarea cunoștințelor din diferite domenii.**

În cadrul acestui ansamblu general, accentul se va pune pe înlăturarea lacunelor legate de conștientizarea climatică, resursele umane, managementul riscului, cercetare și dezvoltare, transfer de tehnologii.

Acțiuni curente și planificate de adaptare

Obiectivul specific 2: *A crea un mehanism pentru monitorizarea impacturilor schimbării climei, vulnerabilităților sociale și economice asociate și gestionarea/diseminarea informației privind riscurile și dezastrelor climatice.*

Monitorizarea continuă și cercetarea impacturilor schimbării climei și a vulnerabilităților sociale și economice asociate și actualizarea periodică a scenariilor climatice.

Crearea unei **baze de date** în domeniul schimbărilor climatice.

Sensibilizarea părților implicate privind riscurile schimbării climei și măsurile de adaptare.

Acțiuni curente și planificate de adaptare

Obiectivul specific 3: *A asigura dezvoltarea rezilienței climatice prin reducerea vulnerabilității la schimbarea climei și a facilita adaptarea la schimbarea climei în sectoarele prioritare până în anul 2020.*

După necesitate, cadrul legal, de reglementare și instrumentele de finanțare vor fi modificate pentru a implementa eficient ASC la nivel de sector.

Măsurile de adaptare **vor fi integrate în politicile sectoriale** curente sau vor fi elaborate **documente de politici noi** specifice sectorului : strategii noi și/sau planuri de acțiuni noi pentru atenuarea riscurilor climatice și adaptarea la schimbarea climei în sectoarele prioritare *agricultură, resursele de apă, forestier, sănătatea umană, energie și transporturi.*

Finanțarea adaptării la schimbările climatice

Acțiunile de adaptare vor fi sprijinite de o **Strategie de Finanțare** pe termen mediu și lung, care va include surse naționale și internaționale.

Dezvoltarea **parteneriatului public-privat** va trebui încurajat pentru creșterea eficienței de abordare specifice pentru domeniu.

Finanțarea durabilă este necesară pentru a sprijini sustenabilitatea mediului permisiv, reziliența la schimbările climatice prin atragerea, gestionarea și mobilizarea investițiilor financiare pentru ASC.

Guvernul va facilita **canalizarea resurselor financiare** și expertiza tehnică pentru adaptare către sectoare, precum și la nivel local cât mai eficient posibil.

Întărirea capacităților va avea ca scop **măsuri fiscale și de control**, care ar oferi stimulente financiare suplimentare pentru implementarea măsurilor de ASC. Mecanismul de coordonare va avea suficientă autoritate pentru a aborda astfel de probleme la un nivel adecvat.

Cunoștințe și transfer tehnologic

Demonstrarea, difuzarea și transferul de tehnologii inovatoare de adaptare –parte a răspunsului țării la provocările SC.

Generarea accesului și utilizarea de informații și cunoștințe. Elaborarea unui sistem robust de gestionare a cunoștințelor climatice cu o îmbunătățire în diseminarea cercetării, inovării tehnologice, strategii de rezistență, mecanismelor care să sprijine coordonarea agendelor de cercetare, încurajează luarea deciziilor intersectoriale de adaptare, dezvoltarea competențelor relevante și schimbul de bune practici. Cunoștințele generate vor fi distribuit beneficiarilor, în special celor expuși impactului schimbărilor climatice.

Consolidarea răspunsului tehnologic la schimbările climatice. Implementarea opțiunilor de adaptare tehnologice sunt considerate cele mai frecvente reacții de adaptare la schimbarea climei. Măsuri administrative semnificative trebuie să fie luate pentru a disemina și implementa tehnologii de adaptare ecologice în sectoarele economiei și toate le-a făcut pentru populație. Este imperativ de a spori capacitățile de absorbție a țării pentru difuzia și transferul de tehnologii prin toate căile.

Stabilirea de parteneriat public-privat (PPP) pentru a spori dezvoltarea tehnologiilor, difuzarea și transferul lor. Sectorul privat este văzut ca o componentă integrată în a atinge obiectivele țării în ansamblu, în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice și, în special aplicarea tehnologică. O strategie pentru a spori angajamentul cu sectorul privat în difuzarea și transferul tehnologic ar fi necesar de dezvoltat, deoarece sectorul public are resurse limitate pentru a răspunde provocărilor puse de schimbarea climei.

Integrarea ASC în dezvoltarea planificată a sectoarelor

Instituționalizarea și fortificarea mecanismului de coordonare a ASC

ADAPTAREA la SCHIMBĂRILE CLIMATICE

Dezvoltarea capacităților adaptive

Implementarea intervențiilor/tehnologiilor de ASC

Lacune și bariere

Evaluările capacităților sectoriale au scos în evidență o serie de **lacune, bariere și impedimente** în realizarea integrării ASC care țin de:

- *cadrul politic*
- *mecanismul de coordonare*
- *capacități instituționale și procesul de planificare*
- *integrarea adaptării la schimbarea climei în politici, planuri de acțiuni și procese bugetare*
- *cercetare și transfer de tehnologii*
- *finanțarea intervențiilor de adaptare la schimbarea climei*
- *conștientizarea și comunicarea adaptării*

Aceste lacune sunt considerate și abordate în procesul de planificare a ASC.

Necesități

- **Elaborarea și implementarea PNA și PSA** în baza necesităților naționale și în conformitate cu conceptul și ghidarea CONUSC/UNFCCC;
- **aprofundarea cercetărilor** ce țin de impactul schimbărilor climatice asupra sistemelor socio-economice și cele naturale;
- **susținerea financiară a intervențiilor de adaptare** bazată pe surse interne și externe; elaborarea unui plan de finanțare a gestionării riscurilor climatice care ar sta la baza investițiilor climatice; aplicarea de mecanisme și instrumente economice și fiscale pentru a încuraja sectorul privat și agențiile naționale în realizarea măsurilor de adaptare;
- elementul **echității de gen incorporat** în activitățile de proiecte și în toate documentele de politici elaborate;
- implementarea unor **acțiuni vaste de comunicare și conștientizare** referitor la ASC atât a factorilor de decizie, cât și a publicului larg, stabilirea unor mecanisme de colaborare între instituțiile de cercetare și de formare pentru în scopul de a comunica în mod eficient ASC. Va fi asigurată o mai mare participare și implicare a mass-media în difuzarea de informații privind impactul schimbărilor climatice.
- elaborarea **unui sistem de raportare, evaluare și monitorizare** în baza indicatorilor de performanță a progresului cu privire la activitățile de adaptare.

Monitorizarea și raportarea progreselor

Ministerul Mediului - **rapoarte anuală** de monitorizare privind implementarea SASC, prezentarea spre aprobare către Guvern.

Cadrul propus pentru PNA-uri și PSA-uri va permite monitorizarea și **planificarea în conformitate cu 3 niveluri** ale cadrului de Monitorizare și Evaluare (M&E):

- 1) **monitorizarea la nivel macro** în baza indicatorilor orientați spre procese (ex. numărul de SAP-uri; nivelul general de fonduri de la guvern canalizate către necesitățile de adaptare). Elaborarea Indicatorului final al nivelului de reziliență va permite de a urmări impactul procesului de adaptare în totalitate.
- 1) **monitorizarea la nivel mediu (meso)** va permite urmărirea progreselor și rezultatelor la un nivel dezagregat, fie sectorial, fie geografic (numărul și tipul de măsuri de adaptare incluse în planurile regionale/sectoriale, proporția din bugetul sectorial dedicată măsurilor de adaptare, numărul/tipul părților interesate, care realizează măsuri de adaptare, gradul în care a fost redusă vulnerabilitatea în sector/regiune). Indicatorii specifici pentru sector ar putea fi agreeți în timpul fazelor timpurii de planificare a PNA sau PSA , actualizați în funcție de relevanța lor la sfârșitul fiecărei perioade de planificare.
- 1) **monitorizarea la nivel micro** în baza indicatorilor acțiunilor concrete de adaptare, adoptate în cadrul planului sectorial sau național. Pentru fiecare acțiune sau grup de acțiuni, trebuie elaborată o țintă și un indicator (ex. numărul de persoane instruite; hectare de pădure protejate; km de drum renovat; gradul de utilizare a apei (eficiența utilizării apei)).

Monitorizarea și raportarea progreselor

Procesul de prioritizare și selectarea anumitor opțiuni de adaptare în defavoarea altora, trebuie să fie transparent și bazat pe criterii raționalizate.

Perioadele de raportare în procesul de planificare națională de adaptare ar fi următoarele:

- Indicatori de micro-nivel: anual;
- Indicatori de meso-nivel: fiecare doi ani;
- Indicatori de macro-nivel: fiecare 2.5 ani

Se va elabora "**Studiu de impact al PNA-ului**", care ar sintetiza toate rezultatele obținute ar face recomandări pentru perioada următoare. Acest studiu va fi prezentat pentru examinare și aprobare Guvernului.

Participarea ONG-urilor la toate nivelurile în cadrul de M& E ar permite creșterea transparenței, gradului de paternitate și de desiminare a rezultatelor.

Echitatea de gen în procesul de adaptare la SC

- Elementul echității de gen incorporat în activitățile de proiecte de ASC și în toate documentele elaborate .
- Indicatorii de sector dezintegrați după elementul de gender.
- Elaborarea materialului de conștientizare și informare.
- Elaborarea de ghiduri pentru incorporarea elementului de gender și climă în documentele de politici.
- Instruirea consultanților tehnici, a reprezentanților ministerelor referitor la aspectul de gender în ASC.

Date de contact

www.adapt.clima.md

adapt@clima.md

Tel: 022-719131